

Ministerie van Binnenlandse Zaken en
Koninkrijksrelaties

> Retouradres Postbus 20011 2500 EA Den Haag

Aan de Voorzitter van de Tweede Kamer der Staten-
Generaal

Postbus 20018

2500 EA Den Haag

**Directoraat-generaal
Koninkrijksrelaties**

Turfmarkt 147

Den Haag

Postbus 20011

2500 EA Den Haag

Kenmerk
2019-0000066811

Uw kenmerk

Datum 12 februari 2019

Betreft Verslag werkbezoek Sint Maarten, Saba, Sint Eustatius en
Bonaire

Van 6 tot en met 10 januari 2019 bracht ik een bezoek aan Sint Maarten, Saba, Sint Eustatius en Bonaire. De eilanden van Caribisch Nederland bezocht ik samen met de staatssecretaris van Sociale Zaken en Werkgelegenheid (SZW). De minister van Infrastructuur en Waterstaat (IenW) die ook zou deelnemen, heeft in verband met de situatie op de Waddeneilanden, die was ontstaan door de overboord geslagen containers van de Mediterranean Shipping Company Zoë, haar bezoek aan Caribisch Nederland moeten uitstellen. Zij zal zo spoedig mogelijk een nieuw moment voor haar bezoek inplannen.

Zondag 6 januari heb ik met de Gouverneur van Sint Maarten gesproken over de actuele politieke situatie op Sint Maarten en heb ik in informele setting de Nederlandse leden van de IPKO delegatie ontmoet. Met de minister-president van Sint Maarten heb ik op maandag 7 januari gesproken over de ontwikkelingen op Sint Maarten en het herstel van de luchthaven in het bijzonder. In dat gesprek heb ik de minister-president verzocht om een spoedig besluit te nemen op het financieringsvoorstel dat op 5 november 2018 door de leden van de stuurgroep van het trustfonds onder voorwaarden werd goedgekeurd. De voorwaarden behelzen de integriteit van en posities in het management en de raad van toezicht van de luchthaven, het aantrekken van internationale expertise en doorlichting van de corporate governance en opvolging van aanbevelingen daaruit. Met het voorstel is in totaal 100 miljoen dollar gemoeid; de helft in de vorm van een lening door de Europese Investeringsbank en de andere helft in de vorm van een schenking uit het trustfonds aan de regering van Sint Maarten. Voor vertrek naar Saba heb ik kennis gemaakt met de directeur van WinAir en een rondleiding gekregen in het hoofdkantoor dat door de orkaan Irma ernstig beschadigd was en waarvan het herstel in afronding is.

Na de ontvangst op Saba door de gezaghebber op maandag 7 januari op de luchthaven heb ik de in verbouwing zijnde terminal en de gerenoveerde start- en landingsbaan bezichtigd. Tijdens de opening van een gedeelte van de terminal heb ik de goede samenwerking tussen het eilandsbestuur en het ministerie van IenW benadrukt. De financiering van dit project is door het ministerie van IenW mogelijk gemaakt. In 2019 verwacht Saba klaar te zijn met alle verbouwingswerkzaamheden aan de terminal. Daarmee is het vliegveld klaar voor de toekomst. Namens de minister van IenW heb ik vervolgens een

Datum

Kenmerk
2019-0000066811

openingshandeling verricht voor de bouw van een fabriek om drinkwater te bottelen. Met het bottelen wil het openbaar lichaam op een milieuvriendelijke manier drinkwater kunnen distribueren. Het gebotteld water kan ook aanzienlijk goedkoper worden omdat met grotere flessen gewerkt gaat worden. Saba kan met de bottelfabriek er voor zorgen dat er altijd voldoende voorraad beschikbaar is, zodat in geval van een orkaan ook dan betrouwbaar drinkwater beschikbaar is. Dit past ook in het beleid om door diverse maatregelen de afhankelijkheid van Saba te verminderen. Tijdens de openingshandeling heb ik Saba geccomplimenteerd. Door de constructieve samenwerking met het ministerie van IenW is de drinkwatervoorziening op Saba aanzienlijk verbeterd, zowel kwalitatief als kwantitatief. Namens de minister van IenW heb ik ook financiering van een kleine tankwagen toegezegd. Daarmee kan het gebottelde water worden vervoerd.

Tijdens de werklunch is de voortgang van het havenproject gepresenteerd en besproken. De zeehaven die door de orkanen Irma en Maria ernstig beschadigd raakte, wordt onder leiding van Saba en met ondersteuning vanuit het ministerie van IenW hersteld en uitgebreid. Daarmee kan ook een impuls gegeven worden aan het toerisme en de economische ontwikkeling. Hiervoor is 15 miljoen euro uit de wederopbouwmiddelen en 12,5 miljoen euro uit de regio enveloppe beschikbaar. Saba draagt zelf 1 miljoen USD bij. De aanbesteding vindt naar verwachting na de komende zomer plaats. De haven heb ik na deze presentatie bezocht. Vervolgens heb ik de afvalrecyclingplant bezocht, die het zwaar te verduren heeft gehad met de orkanen. Met de wederopbouwmiddelen is een afvalverbrandingsinstallatie aangeschaft die milieuvriendelijker en veiliger is in gebruik.

Diezelfde middag is de staatssecretaris van SZW door de gezaghebber op de luchthaven ontvangen. Zij heeft in het kader van armoedebestrijding een huisbezoek gebracht en de Daycare bezocht. Ook een bezoek aan het gerenoveerde medical center stond op het programma. De staatssecretaris van SZW en ik hebben gezamenlijk de dag afgesloten met een bijeenkomst waar wij hebben gesproken met inwoners en stakeholders uit het sociale en fysieke domein en het bedrijfsleven.

Op 8 januari hebben de staatssecretaris en ik een gesprek met het Bestuurscollege en een gesprek met de Eilandsraad gevoerd. Tijdens beide gesprekken heeft de staatssecretaris van SZW de inzet van het kabinet uiteengezet ten aanzien van het ijkpunt bestaanszekerheid. De stappen die dit kabinet heeft gezet zijn nadrukkelijk eerste stappen. Naast de inkomstenkant is het zaak ook maatregelen te nemen op de uitgavenkant. De kosten voor levensonderhoud zijn hoog. Om die reden heb ik bekend gemaakt dat vanuit het ministerie van BZK al in 2019 voor de sociale huisvesting middelen worden vrijgemaakt om door middel van de verhuurdersbijdrage in de matiging van huurlasten te voorzien. Over de voortgang van het dossier sociale woningbouw in Caribisch Nederland heb ik uw Kamer bij brief van 17 januari¹ jongstleden geïnformeerd. Conform de motie Van der Graaf c.s. zal het kabinet beide Kamers in een voortgangsrapportage voor de zomer van 2019 informeren over de stappen

---

¹ Vergaderjaar 2018 – 2019, 35000 IV, nr. 37

Datum

Kenmerk
2019-0000066811

die moeten worden gezet om een norm voor het sociaal minimum te kunnen vaststellen. In het gesprek met het bestuurscollege hebben wij afgesproken de gesprekken over het 'Saba Package' te vervolgen met als doel voor de zomer een overeenkomst tussen het openbaar lichaam en de Rijksoverheid te tekenen waarin we onderlinge afspraken maken over de verdere ontwikkeling van Saba de komende jaren. De staatssecretaris en ik hebben na afloop van de bijeenkomst met het Bestuurscollege samen met de gezaghebber de overeenkomst BES(t)4Kids getekend. Deze overeenkomst, die ook mede namens de staatssecretaris van Volksgezondheid, Welzijn en Sport en de minister voor Basis- en Voortgezet Onderwijs en Media wordt gesloten, heeft tot doel om de kinderopvang en de voor- en naschoolse voorzieningen in Caribisch Nederland veilig, van goede kwaliteit, toegankelijk en betaalbaar voor alle kinderen te laten zijn. BES(t)4Kids is een goed voorbeeld van integrale samenwerking tussen het openbaar lichaam en de verschillende betrokken ministeries.

Op Sint Eustatius hebben we, na door de regeringscommissaris en zijn plaatsvervanger ontvangen te zijn, gesproken met het stafteam van de regeringscommissaris, medewerkers van het openbaar lichaam en van de Rijksdienst Caribisch Nederland.

Aansluitend hebben we verschillende locaties op het eiland bezocht. Zo bezocht ik de locatie waar op professionele wijze het afval van Sint Eustatius gescheiden en verwerkt wordt. Bij de luchthaven heb ik de gevolgen van de kusterosie met eigen ogen kunnen waarnemen en een toelichting gekregen op de plannen om de erosie tegen te gaan. De aanpak van de erosie vraagt om een samenhangende benadering waarbij het bijvoorbeeld ook gaat om het opvangen van regenwater ten behoeve van de landbouw. Bij de wijk Cherry Tree is een symbolische opening verricht voor de aanleg van nieuwe wegen in de wijk. Die werkzaamheden zijn inmiddels gestart. De staatssecretaris van SZW heeft in het kader van armoedebestrijding enkele huisbezoeken afgelegd. Gezamenlijk hebben wij een bezoek gebracht aan Daughters of the King en hebben wij ons bij Stuco (Sint Eustatius Utility Company) laten informeren over de bedrijfsvoering, water- en elektriciteitsstarieven en de uitdagingen waar Stuco voor staat. De dag is afgesloten met gesprekken met vertegenwoordigers van de ambtenarenvakbond WICSU, de maatschappelijke raad van advies en de Statia Business Association.

Op 9 januari hebben we gesproken met de regeringscommissaris en zijn plaatsvervanger. De regeringscommissaris heeft ons geïnformeerd over actuele ontwikkelingen en de voortgang van de verschillende projecten. In de volgende voortgangsrapportage bericht ik uw Kamer daar nader over. Tevens hebben we gesproken over de verkiezingen voor het kiescollege Eerste Kamer. De staatssecretaris van SZW heeft de inzet van het kabinet ten aanzien van het ijkpunt bestaanszekerheid ook aan de regeringscommissaris uiteengezet. Na afloop van het gesprek is met de regeringscommissaris ook op Sint Eustatius de overeenkomst Bes(t)4Kids getekend.

Ter afsluiting van het bezoek aan Sint Eustatius heb ik namens de minister van IenW een inlichtingssessie geopend voor geïnteresseerde aannemers voor de bouw van een nieuwe verkeersstoren en terminal van de luchthaven. Tevens heb

ik een maquette van de nieuwe terminal onthuld. Het project zal in 2020 zijn afgerond.

Het programma op Bonaire startte op 9 januari met een ontvangst van de gezaghebber die de staatssecretaris van SZW en mij vergezelde bij een bezoek aan cultureel centrum Park Magazina di Rei. In dit cultuurpark en onderwijsleerbedrijf kunnen inwoners en toeristen kennismaken met het rijke culturele erfgoed dat Bonaire kent. De staatssecretaris van SZW heeft in het kader van armoedebestrijding aansluitend een bezoek gebracht aan enkele wijken, gesproken met inwoners en in het kader van gezond en veilig werken een bezoek gebracht aan Global Solar Trading. Samen met de staatssecretaris van SZW heb ik een bezoek gebracht aan kinderopvanginstelling Hardin di Chikitin en heb ik namens de minister van IenW samen met de gezaghebber de gerenoveerde pieren in Kralendijk geopend. Met door IenW beschikbaar gestelde middelen zijn, door goede samenwerking tussen het openbaar lichaam, het ministerie van IenW en het havenbedrijf Amsterdam, de pieren hersteld. De werkzaamheden zijn uitgevoerd door een Nederlandse aannemer, met een grote inbreng van lokale bedrijven. Gezamenlijk hebben we ook een locatie bezocht waar FCB is gestart met het bouwen van een eerste tranche van in totaal 500 nieuwe sociale woningen en ter plekke de gelegenheid gehad met een bewoner van een bestaande woning te spreken. Voordat een ontvangst plaatsvond in de ambtswoning van de gezaghebber met een brede samenstelling uit het maatschappelijk middenveld van Bonaire, hebben de staatssecretaris en ik gesproken met de consumentenorganisatie Unkobon.

Op de ochtend van 10 januari heeft de staatssecretaris van SZW gesprekken gevoerd met medewerkers van de SZW unit van de Rijksdienst Caribisch Nederland. Parallel daaraan ben ik nader geïnformeerd over de werkzaamheden van de stuurgroep haven Bonaire en de stuurgroep brandstof. De stuurgroep haven heeft tot doel, naast de realisatie van de herstelwerkzaamheden van de pieren in Kralendijk, om te komen tot een professionalisering van het havenbedrijf Bonaire en het realiseren van een nieuwe vrachthaven. Het openbaar lichaam streeft er naar een nieuwe vrachthaven te realiseren om de overlast van aanlanden en vervoeren van containers door Kralendijk weg te nemen. In deze stuurgroep die wordt voorgezeten door de gezaghebber participeren naast het openbaar lichaam de ministeries van IenW en BZK en het havenbedrijf Amsterdam. De stuurgroep brandstof heeft tot doel te komen tot een duurzaam geborgde brandstofvoorziening op Bonaire, onder meer van belang voor de elektriciteitsvoorziening en de luchtvaart. In deze stuurgroep die ook wordt voorgezeten door de gezaghebber van Bonaire, participeren de ministeries van IenW, EZK en BZK. Vanuit de regio enveloppe is 5 miljoen euro beschikbaar om een duurzame oplossing te faciliteren. Beide stuurgroepen laten zien dat met gezamenlijk optreden resultaten kunnen worden geboekt. De stuurgroep Bonaire International Airport (BIA) is 10 januari jl. opgericht. De stuurgroep heeft als doel de aandeelhouder, het openbaar lichaam, te adviseren om te komen tot een toekomst bestendige luchthaven. In deze stuurgroep nemen deel de gezaghebber van Bonaire, de verantwoordelijk gedeputeerde, de CEO van BIA, DC ANSP (Dutch Caribbean Air Navigation Service Provider) en de ministeries van BZK en IenW.

Tijdens bijeenkomsten met het Bestuurscollege en de Eilandsraad is constructief gesproken over diverse onderwerpen. In de bijeenkomsten is door de leden van het Bestuurscollege en de Eilandsraad de positieve ontvangst van het bestuursakkoord herbevestigd. De staatssecretaris van SZW heeft aangegeven onder de indruk te zijn van alles wat zij heeft gezien en de aanpak ten aanzien van het ijkpunt bestaansminimum uiteengezet. Armoedebestrijding vraagt om samenhangende maatregelen op het terrein van de inkomstenkant, economische ontwikkeling en het verlagen van de kosten van het levensonderhoud. Zij heeft herhaald dat de maatregelen die het kabinet heeft gezet een eerste stap zijn en dat zij streeft naar het vaststellen van een ijkpunt bestaansminimum en eventuele verdere maatregelen om de armoede verder te bestrijden.

In aanwezigheid van vertegenwoordigers van onder meer natuurbeschermingsorganisaties als het WNF en Stinapa, het lokale toerismebureau en ondernemers hebben we ons tijdens een boottocht nader laten informeren over de gezondheid van de koraalriffen rondom Bonaire en het belang daarvan voor de economie. Tijdens deze boottocht is mij een brief van het WNF aan de minister van IenW overhandigd waarin wordt opgeroepen tot een integraal koraal actieplan. De oproep in deze brief, die zo spoedig mogelijk door de minister van IenW beantwoord wordt, wordt ondersteund door diverse andere organisaties als de Kamer van Koophandel en Stinapa (Stichting Nationale Parken Bonaire). Het bezoek aan Bonaire werd afgesloten met een gesprek tussen de staatssecretaris van SZW en vertegenwoordigers van BBE (Bonaire Business and Employers Association), BONHATA (Bonaire Hotel and Tourism Association) en BHG (Bonaire Hospitality Group).

De staatssecretaris van Binnenlandse Zaken en Koninkrijksrelaties,

drs. R.W. Knops